

מנהגי ספירת העומר

יוצא לאור ע"י

בית מדרש מקוון ללימוד הלכה

לשיעורים נוספים ולגרסה מקוונת של החוברת

מנהגי ספירת העומר

מבוא

מקור הדין - שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטוּפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמש. (יבמות סב ב) לכן קיבלו ישראל על עצמם לנהוג מעט מנהגי אבלות בימים אלו שעיקרם נישואין ותספורת (שו"ע תצג א) והוסיפו עליהם ריקודים ומחולות של רשות (מג"א שם א) ושמיעת כלי נגינה (אחרונים).

תקופת המנהג - למנהג הספרדים מנהגי הספירה חלים מפסח עד בוקר ל"ד לעומר (שו"ע תצג ב) ומהאשכנזים יש נוהגים מפסח עד בוקר ל"ג בעומר (רמ"א שם) ומנהג האשכנזים בירושלים מפסח ועד ר"ח סיון למעט ל"ג בעומר (אשרי האיש סה א). ויש מנהגים נוספים (רמ"א תצג ג. משנ"ב יד-טו).

תכלית המנהגים – המנהגים נועדו להרחיק מנפשנו בימים אלה מדת השנאה והקנאה והתאוה והגאווה והכבוד ולקנות מדת האהבה והענוה והשלום (כה"ח תצג ה בשם האר"י)

שאר מנהגי אבלות – ימים אלו של ימי הספירה אינם ימי פורענות כשלשת השבועות, אלא ימים קדושים וחשובים לקראת חג השבועות ומתן תורה ואף יש בהן בחינה של חול המועד (רמב"ן ויקרא כג לו). ולא נוהגים בהם שאר מנהגי האבלות.

ולכן מותר בימים אלו לקנות כלים חדשים ואפילו גדולים וכן מותר לברך ברכת 'שהחינו וקיימנו והגיעה לזמן הזה' על בגדים ועל פירות חדשים (משנ"ב תצג ב. כה"ח תצ"ג ד. אול"צ ג יז ב. אשרי האיש סה יב. ויש שכתבו שממדת חסידות ימתין לשבת). וכן מותר לכבס בהם ומותר להתרחץ ולרחוץ בים ובבריכה כשאין בהם סכנה מיוחדת (אשרי האיש שם טו). וכן מותר להיכנס לדירה חדשה בימי הספירה, ואף מותר לצייר ולסייד הדירה, או לעשות טפטים לנוי (יחוו"ד ג ל. הלכות חג בחג עמ' נח בשם הגר"ש"א) וכן מותר לטייל לחזק נפשו וכל שכן בארץ ישראל שיש בזה מצווה (ע"פ מנחת אלעזר ד מד). ויש שנהגו חומרות במקצת מהדברים המותרים.

איסור נישואין

נישואין - נוהגים שלא לישא אשה בתקופה זו, והמנהג לאסור גם למי שלא קיים פריה ורביה (משנ"ב א. וראה שעה"צ א שיש מקלים) אמנם להחזיר גרושתו מותר שאינו שמחה כל כך (משנ"ב שם).

נישואין בשעת הדחק - למנהג האשכנזים יש מתירין להתחתן כבר בליל ל"ג בעומר כאשר הוא יוצא בערב שבת (המועדים כהלכתם עמ' תרנא בשם הרב אלישיב) ויש מתירין בכל שנה כשאין

אולמות פנויים במוצאי ל"ג בעומר (שם) ולמנהג הספרדים מותר בשעת הדחק להתחתן בליל ל"ד בעומר (חזו"ע יו"ט רנד).

אירוסין – מותר לעשות מפגש אירוסין ('וורט') שבו מסכמים סופית על שידוך וכן מותר לעשות בו סעודה. אך ללא כלי נגינה (ש"ע שם. מג"א א).

הזמנה לנישואין – אדם שהוזמן לשמחת נישואין, אע"פ שלפי מנהג אבותיו לא נושאים אשה בימים אלו מותר לו להשתתף בשמחת הנישואין כמנהג המזמין בריקודים ובכלי שיר (אג"מ א קנט. הליכ"ש יא יט. אשרי האיש סה ל). וכן מותר להסתפר לשם כך אם ללא התספורת ימנע מלהגיע לשמחת הנישואין, כיון שחל עליו חיוב לשמח חתן וכלה (אג"מ ב צה) ואם המזמין עבר ונשא בזמן שגם לפי מנהגו אין נוהגים להנשא, יש נוטים להתיר כיון שכלפי המוזמן אין איסור אלא חיוב לשמח חתן וכלה (אג"מ שם) ויש נמנעים מלהשתתף (הליכ"ש שם 70).

איסור תספורת

תספורת וגילוח - נוהגים שלא להסתפר בתקופה זו וכן לא לגלח הזקן, והנוהגים על פי הסוד לא מסתפרים עד ערב שבועות וכן לא מקלים בימי שמחה.

שערות הגוף – איסור הגילוח בימי הספירה כולל בגברים את כל שערות הגוף (אול"צ ג, יז ד ע"פ ש"ע תקנא יב).

ציפורניים – מותר לקצוץ ציפורניים בימים אלה (כה"ח תצנ טז).

שפם - שפם שמעכב את האכילה, מותר לגלחו בעומר (ש"ע תקנא יז).

ראש חודש אייר וערב שבת – כאשר ראש חודש אייר חל בשבת יש מתירים בגילוח (משנ"ב תצנ, ה) ויש אוסרים (בית דוד רפ"א) ובמקום צער יש מי שהתיר בגילוח הזקן בראש חודש גם לספרדים וכן במקום צורך גדול לגלח הזקן גם בערב שבת שאפשר שדין הזקן קל יותר (חזו"ע יו"ט עמ' רסב).

לג בעומר – מנהג הספרדים להסתפר רק ביום ל"ד בעומר ומנהג האשכנזים ביום ל"ג. ואם חל ל"ג בערב שבת יסתפרו בו גם בני ספרד (ש"ע שם). ואם חל ל"ג ביום ראשון מנהג האשכנזים להסתפר כבר בערב שבת לכבוד השבת (רמ"א תצנ ב) והספרדים מסתפרים ביום שני ל"ד בעומר כמנהגם (כה"ח תצנ לב).

שבועות – לנוהגים שלא להסתפר עד חג השבועות, אם חל החג בשבת מסתפרים בערב שבת (מורה באצבע רכ"א).

נשים וילדים - למנהג הספרדים נשים וילדים אינם בכלל האיסור תספורת (אול"צ ג, יז, ג).

ואפשר שלנוהגים ע"פ הסוד יש להחמיר גם להם (רב פעלים ד ס"י טו). ולמנהג האשכנזים ילדים אסורים בתספורת אלא אם מצטערים. וכן נשים אסורות (רמ"א יו"ד שצ ה) למעט לצורך טהרה או צניעות וכן מה שנוהגת לעשות שלא תתגנה על בעלה.

בעלי ברית - אבי הבן הסנדק והמוהל רשאים להתספר לקראת הברית (רמ"א תצג, ב) ואם אין שהות ביום הברית יסתפרו ביום שקודם הברית (דרכ"מ תצ"ג ג) אולם לשאר מוזמנים אין היתר להתספר לקראת הברית.

חתן – חתן מותר להסתפר בכל שבעת ימי המשתה כיון שהם ימים טובים אצלו (אשרי האיש סה ד)

בר מצווה – נער בר מצווה ביום שמלאו לו י"ג שנים מותר להסתפר (חזו"ע יו"ט רסד, הליכות שלמה שס"ב יז. ובפתי"ש שצא ה כתב אפילו ביום שרק דורש בו) ולגבי אביו ואמו נחלקו הפוסקים (חג בחג עמ' עג. שבחזו"ת יאיר תצג ב החיר. והחת"ס קנ"ח אסר). ויש אסורים גם לנער עצמו (אשרי האיש שם ה).
יום העצמאות – המכירים בניסי ה' וחסדיו בהקמת מדינת ישראל ראוי שיתגלחו לכבוד יום העצמאות (יין הטוב חלק ב סימן יד), ויעשו זאת ביום שקודם כניסת החג כדין בעל ברית. ומי שנמנע מלהתגלח בגלל פסיקת רבותיו יקפיד לפחות ללבוש בגדי חג שלא יראה ח"ו ככופר בטובת ה' על עמו ישראל.

פרנסה – אדם שלצורך פרנסתו נדרש להופיע בפני אנשים חשובים ולא יכול להגיע אליהם כשאינו מגולח מפני כבודם או שיהיה לו מכך הפסד מרובה של ממון יעשה שאלת חכם (ראה חת"ס קנח זכיון שכן. אג"מ ד קב. כה"ח תצג יט) ואם יקלו לו יצטרך התרת נדרים בפני שלשה (כה"ח שם) ויש אומרים שבימינו לא שייכים היתרים אלו כי יש בעולם אנשים רבים שלא מתגלחים ואינו נראה משונה (אשרי האיש שם ר).

ריקודים ושמיעת כלי נגינה

בימים אלו נוהגים שלא לשמוע כלי נגינה וכן להמנע מריקודים ומחולות.

אירועי מצווה – מותר להשמיע כלי נגינה באירועי מצווה כגון ברית מילה, הכנסת ספר תורה (חזו"ע יו"ט רנ"ט) נישואין שהותרו (אג"מ צה, ב) סעודת שבע ברכות (משנה הלכות ו, קט) וכן בסיום מסכת, ואפילו לא היה רגיל בכך כיון ששמחת התורה אין לה גבול (אשרי האיש סה כב).
וכן בר מצווה ששלמו לו י"ג ביום האירוע (חזו"ע יו"ט רנה. אול"ע ג יז א ולא הזכיר שהוא כיומו. ובפתי"ש שצא ה כתב אפילו ביום שרק דורש בו) ויש שאסרו כלי נגינה כבר מצווה (הלח"ג כ מז). ויש מי שאסר בכל סעודת מצווה (מבית לוי עמ' עז).

חול המועד – מותר לרקוד ולשמוע כלי זמר בחול המועד כשמכוונים לשם מצווה של שמחת המועד (הלכות חג בחג עמ' צט בשם הגר"ש א).

קלטות ילדים - קלטות סיפורים לילדים מותר להשמיע להם בימי העומר אף על פי שמשולבים בהם שירים (הליכות שלמה שם הערה 53).

ילדי גן - גנת שמנגנת לילדי הגן מותרת לנגן לילדים קודם גיל חינוך (חוט שני שם. אשרי האישי תלד).

חולשת נפש - אדם חולני וכן אדם הזקוק לחיזוק הנפש ומועיל לו שמיעת כלי נגינה מותר לשמוע בהם בימי העומר (הליכ"ש שם הערה 54) ויעשה זאת בצנעה.

מורה לנגינה - אדם שמלמד נגינה, מותר להמשיך בעבודתו אם עושה לפרנסתו ולא להנאתו מהניגון (אג"מ ג, פז).

תלמיד נגינה - תלמיד הלומד לנגן והוא בשלב הלימוד שאינו נהנה מן הנגינה, מותר להמשיך וללמוד בימי העומר אותם ניגונים שטרם התמקצע בהם (ספ"כ ב, יב טז בשם הגריש"א).

שירים שקטים - שירים שאינם מתאימים לרקודים ומחולות כמוסיקה קלאסית יש שהתירו במקום צורך (הליכות שלמה יא הערה כב, 54. הרב יעקב אריאל [באתר ישיבה](#))

שירה בפה - מותר לשיר בפה כשהשירה היא דרך הודאה לה' או תפילה ואפילו בשירי שמחה (יחוד ו לד אפילו לענין בין המצרים) ויש מתירים דווקא בשירי נשמה שקטים המרוממים את האדם ואינם מעוררים לריקוד (הליכות שלמה שסא) או בשירי מוסר שאינו דרך שמחה (חוט שני שבת ד שע"ט).

איסרו חג פסח - יש שכתבו שבאיסרו חג של פסח מותר לשמוע כלי נגינה ויש אסרו (ראה באריכות בספר בירווי חיים ג סימן כט)